

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду Краљев трг* до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупилача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицима из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

МИКРОСКОПИЧАР У ПОЛИЦИЈСКОЈ СЛУЖБИ

Ма да је данас конструкција микроскопа веома унапред коракнула и ма да наука њиме ствара дивљења достојна ремекдела, ипак се микроскоп врло мало употребљава у полицијској служби. Испитивање крви, констатовање семена и срањивање косе, то је од прилике све, што микроскопичар може да учини за иследника, ма да има безброј случајева, у којима он не само да може иследнику бити од драгоцене помоћи, већ у саму ствар унети потпуну јасноћу. Што микроскопичар тако ретко прискаче иследнику у помоћ узрок је тај, што иследник не зна шта му микроскопичар може казати, а последњи не зна за шта би га иследник могао требати. Последица је тога та, да један другом постају непознати, ма да би у многим важним случајевима ваљало да иду руку под руку. Колико су непознати иследници и микроскопичари један с другима види се најбоље по томе, што су на свима језицима написане читаве гомили књига о свакој могућој употреби микроскопа, али нигде се ни речи не спомиње какве све користи може учинити микроскоп у области кривичног права. Не треба нам ништа више но да се ушитамо, шта је овај благодетни инструменат учинио у области хигијене. Да није микроскопа не би било бактериологије, нити би се могла испитивати вода, ваздух, земљиште, животне намирнице и т. д. Што је то пак тако, узрок је једино и само у томе, што је хигијеничар знао, у чему му микроскоп може требати; он је тражио и добио тражену помоћ, као год што би је добио и иследник да ју је умео тражити од микроскопичара. Што се пак микроскопичар и иследник ретко налазе, кривница је до иследника, а не до микроскопичара, који није дужан да овога пита зашто би му могао требати.

Јесмо ли ради, да у овом погледу што учинимо, не остаје нам ништа друго но да из праксе прикупимо што је могућно већи број случајева, у којима је иследнику пало на ум да позове у помоћ микроскопичара. Тек кад се прикупи велика количина таквих примера, биће могућно, да се исти сједине у један систем, и да тако иследник не само има примера, у чему му микроскопичар може помоћи, већ и да се систематски среди у групе све оно знање што се микроскопом постижава.

У кратко се изјаснимо: микроскопичар може користити свугде онде, где треба видети тачније но што је то могућно голим оком; за тим онде, где је потребно да се констатује из чега је састављен извесан предмет, а да се исти не мора растварати, што хемичар у већини случајева мора да чини; и напоследку онде, где је потребно, да се испитају физикални (не хемијски) састојци неког тела.

Овде ћемо да изнесемо један мали број примера, у којима иследник може од микроскопичара очекивати помоћи. Имамо да приметимо, да ови примери неће ни издалека представљати потпун или приближно потпун низ могућих случајева. Ово ће бити само као неки подстицај, да се у том правцу даље ради, да се микроскопичар призива у корист кривичног права у помоћ где год он може да нам буде од користи. За тим ћемо овде нагласити, да не чинимо никакву разлику између посматрања, испитивања микроскопом и испитивања лупом. Оба та посматрања назваћемо микроскопским испитањем.

а) Код крвних мрља

Је ли потребно да се испитају крвне мрље, главни је задатак иследников, да исте брижљиво потражи, да их узме уза

се, да их најбрижљивије сачува и да их тако очуване преда у руке стручњаку. Шта и како иследник у овом погледу има да ради, о томе смо писали врло опширно у неколико ранијих бројева нашега листа под насловом: „Крвне мрље“. Овде ћемо само да проговоримо неколико речи, како ћемо и кад позвати стручњака.

Пре свега биће најумесније, да се стручњак у самом почетку позове, да помогне иследнику у тражењу крвних мрља. Тиме ће се омогућити систематско тражење, тако да се неће превидети ништа. У исто време уштедеће се и у труду, јер се нећемо бавити предметима, који немају крвних мрља на себи. Не треба сметати с ума, да крвне мрље никако не изгледају онако као што се у криминалним романима описују. Крвна мрља може, према подлози на којој је, имати све могуће боје, она може бити случајно или намерно, превучена каквим средством, у кратко — као што смо споменули и у пређашњој расправи о тој ствари — тражење крвних трагова у већим просторијама, у пољу и шуми није тако лако као што се мисли. Потребно је велико искуство и познавање ствари, као што их има само стручњак. За тим стручњак ће помоћи иследнику и саветом, како ваља сместити, спаковати и очувати те крвне мрље, пошто је све то дужност иследникова, а никако стручњакова.

Све такве послове ваља да врши иследник, а не лекар. До душе иследник их може вршити под лекаревим надзором, и ствар ће онда имати већег значаја. А сад да пређемо на то, шта иследник може тражити од микроскопичара, шта га може и сме питати.

Пре свега имамо да кажемо, да стручњак може у толико лакше и опширније одговорити, у колико су свежији и мање оштећени крвни трагови. Да већа количина објеката олакшава посао, само се по себи разуме, те и ако се из врло малих количина могу извести закључци, ипак ће бити ствар иследникова, да стручњаку поднесе онолику количину колико му је могућно а не да лакоумно оставља објекте, за то, што их „већ и иначе има довољно“. Какав ће бити ток истраге, не зна се, и да ли неће различити објекти дати различите резултате ни то се не може у почетку да зна. Међу тим поуздано је, да ће стручњак готово у свима случајевима без изузетка разликовати крвне мрље од других мрља; па чак и кад би оне човека могле обманути унутрашњом или спољашњом сличношћу, наука има довољно средстава, да може створити поуздан суд. Дакле мрље од фарбе, рђе, дувана, плесни и т. д. могу личити на крвне мрље, али стручњак се у томе неће преварити.

Друкчије стоји ствар с одговором на питање, од којих животиња је која крв. Колико се до данас зна, разлика се може сазнати по облику и величини крвних ћелија; зна се да су те ћелије код амфибија, риба, птица, за тим код камиле, дромедра и ламе елиптичне, а код свих других пак сисаваца (заједно с човеком) округле. Међу тим те крвне ћелије су код разних сисаваца различите по величини, и највеће су код човека. Научари су премерили све те ћелијице, те је створена таблица, која показује сразмеру у величини крвних ћелија појединих сисаваца.

Али то за нас има готово само теоријске вредности; а и у правничким питањима ретко ће се кад употребити. Пре свега нађене величине нису увек једнаке; код сваке животиње може бити извесан минимум и извесан максимум, н. пр. код паса

0.0066 до 0.0074 м. м., код канаринке 0.0060—0.0070 м. м., тако да код једне нађене крвне ћелије у величини од 0.0066 до закључно 0.0070 м. м. настаје питање, од које је од тих двеју горњих животиња дотична крв. За тим та премеравања крећу се у хиљадитим а већином у десетхиљадитим деловима једног милиметра, дакле у границама, чија се апсолутна правилност не би могла ни признати у каквом кривичном случају. Напослетку не сме се заборавити, да се таква премеравања могу учинити само онда поузданима, кад се крвне ћелије сасуше у окна и кад нису биле подложне никаквим утицајима, који би их изменили. Али како ће то редак случај бити код крвне мрље, која служи као corpus delicti? Па ипак има изузетних случајева, у којима би се у том правцу могло учинити нешто поуздано. Поново наглашавам, да ја од сваког иследника захтевам, да он не само преда стручњаку објекте и у своје време узме мишљење; већ он ће само онда учинити своју дужност, ако у току стручњакова посла буде узимао живог учешћа, посећивао га у његовој лабораторији, тражио да му се каже шта је дотле нађено, саопштавао стручњаку у истрази добивени нови материјал и с њим се разговарао о догађају. Не чини ли он то, може се десити, да је земљиште доказаног материјала у време, кад је стручњак саопштио иследнику своје мишљење, сасвим друкчије, него у време кад је стручњак примио објекте, и да се стручњак мучи да одговори на питања, која су одавно постала беспредметна, а не одговара на питања, која су тек после постала важна. Све то може се избећи, ако је саобраћај између иследника и стручњака непрестано жив; ја могу да кажем, да још никад нисам наишао на нестрпљиво и ружно понашање код стручњака, и оне часове, што сам их провео у њиховим различитим лабораторијама, сматрам као најпоучније часове у моме раду.

Рецимо дакле, да би се вратили на наш случај, да је стручњак саопштио иследнику, да су се крвне ћелије дотичног corpus delicta добро очуване и да се могу мерити; рецимо за тим, да окривљени тврди, да су дотичне крвне мрље од неке животиње, коју је он убио, и рецимо напослетку, да та животиња, коју окривљени спомиње, није канаринка, није пас или каква друга у физиолошким лабораторијама позната животиња, већ животиња, чије крвне ћелије није још нико измерио и приближио њину величину. Ћелије у крви те животиње можда су врло велике, велике као човечје, или су можда врло мале, мање него код свију сисаваца, чије су крвне ћелије до сад мерене. Је ли први случај, т. ј. јесу ли крвне ћелије те животиње врло велике, онда се мора уопште врло често тврђење окривљенога сматрати као „могућно“, а ако је други случај, т. ј. ако су крвне ћелије те животиње и сувише мале, онда се изговор окривљеног може можда сматрати као неистинит.

Према томе ја мислим, да би иследникова дужност у таквом случају била, да од стручњака тражи, да набави крв не само од једног, већ од више примерака те животиње и да њихове крвне ћелије измери. Неко ће можда рећи: „Па шта би стајала таква испитивања“ Али ја ћу им на то одговорити, да се таква питања могу с правом постављати само онда, кад је неки издатак излишан, или кад би се неко испитивање могло постићи јевтинијим средствима; у осталом не би било ни човечно ни правично одустати од неког испитивања, које би могло да прокаже кривца или ослободи невинога, а то због тога, што „много кошта.“

Друго једно питање може бити, да ли је извесна крв из артерија или вена, које ће питање у већини случајева бити у вези с питањем, да ли је нађена крв од веће или мање повреде. Крв из вене такође може шибати (услед наглог покрета повређеног уда, или притиска на исти), али по правилу и с извесном снагом шiba само артерија. Кад се дакле на неком предмету, н. пр. на зиду, нађу јаки млазеви крви, онда је појмљиво да одмах помислимо, да је у близини тих крвних млазева отворена нека артерија повређеног или убијеног човека. Лекар тада не само да може казати (види „Lehrbuch der gerichtlichen Medicin, од Хофмана), да је то крв из артерије, него чак и то, у којој даљини и у каквим положају се налазио повређени, кад му је нанета повреда.

Да ли је извесна крв из ране, или из носа, избачена у пљувачки, из чира, да ли је менструална, из мозга или кога другог дела човечијег тела, може се у извесним приликама докучити, али не увек. Таква истраживања могу се чинити с ус-

пехом, само онда, кад у крви буде примеса, које су карактеристичне за поједине делове људског тела.

Што се напослетку тиче питања колико је стара нека крвна мрља, оно се може поставити, али ће одговор у већини случајева остати непоуздан.

(Наставиће се).

РАСПИСИ

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

П. № 4082

22. фебруара 1898 год.

у Београду

Свима оқр. начелствима и управи вароши Београда

Ради лакшег и бржег спровођења кривца из једног у друго место, дирекција српских државних железница, на предлог мој, издала је распис под № 2292, од 17. т. м. свима железничким станицама ове садржине:

Са Г. Министром унутрашњих дела, Г. Министар Грађевина, решио је, да се од 15 марта ове године транспортовање осуђеника врши на овај начин:

а, лети — од марта до закључно септембра — кад се возови могу максимално оптеретити, већи број осуђеника превозиће се у нарочитим — малтеским колима, која ће се уврстити у воз, кад се год укаже потреба.

Полицијске, или друге власти, кад буду имали за транспортовање већи број осуђеника биће дужне бар на 6 часова раније да извести шефове полазних станица (Београд, Ниш, Крагујевац и Смедерево) а 24 сата раније, ако се овакови транспорти имају да отправе са које међустанице.

б, зими, од октобра па до марта — када је оптерећење путничких возова минимално, већи број осуђеника превозиће се као и до сада у колима III класе.

в, мањи број осуђеника до три, превозиће се преко целе године у фургону затворени у кабини за прибор возног особља.

Осим овога јавља се станицама да ће за ову циљ бити резервисани у Београду и Нишу по 2, а у Смедереву и Крагујевцу по 1 Н^м.

Ако наступи случај, да која међустаница има да отправи већи транспорт осуђеника, она ће бити дужна према правцу транспорта, куда иде, да тражи од полазне станице воза, да дода потребан број резервисаних кола Н^м.

Напротив, ако би се десило, да полазна станица из ма какова узрока не би могла додати возу ова кола, она ће одма о овоме телеграфским путем известити станицу, која их је тражила, а ова ће о томе јавити дотичној власти, која је тражила транспортовање осуђеника, како би се знала управљати.

Ова кола Н^м. пошто приспу у станицу опредељења и истоваре се, вратиће се првим мешовитим, или теретним возом станице, која их је додала возу, т. ј. станици у којој су резервисани.

Наређује се станицама, да се строго придржавају овога расписа и тачно га врше, како никад не би могао наступити случај, да осуђеници заостану од воза.

Саопштавајући предње начелству — Управи препоручује му — јој — се, да се у даним приликама овога расписа строго придржава.

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

П. №. 7933

9 априла 1898 год.

у Београду

Начелству оқруга

Расписом Министра унутрашњих дела, од 17 јануара 1892 год. П. №700, наређено је свима полицијским властима, да неуморно посвете сву своју строгу пажњу безбедности телеграфских линија, не остављајући ни једну повреду истих линија, неислеђену и некажњену; а, расписима Г. министра народне привреде од 17 јула 1884 год. П. № 2049, 20 децембра 1884 год. П. № 13835 и од 4 јануара 1892 год. П. № 430. такође су у томе смислу издате наредбе истим властима за заштиту поме-

путних линија, али, како ми Г. Министар народне привреде писмом својим од 30 пр. мес. ПТМ 7773 јавља, та се наређења, од стране полицијске власти, тако лабаво врше, да се и поред толиких наредаба, свакога дана дешавају врло знатне штете линијама телеграфским од стране несавесних људи и беспослене сеоске деце, гађањем каменицама у телеграфске изолаторе и разбивањем стиха, крађом телеграфских жица и кварењем телеграфских стубова те се тиме чине врло велике сметње телеграфском саобраћају, а државној каси наноси осетна материјална штета, јер се сваки изломљени изолатор, свако украђено парче жице, и сваки упропаћени стуб, зора одмах новим заменити, да се саобраћај, не би прекидао.

Због ових штета, Министарство народне привреде има грдних незгода, јер линије телеграфске не могу никад бити исправне, и ако се врло често обилазе и надгледају од стране нарочитих чувара; па да би се овом кварењу телеграф. линија, и наведеним сметњама и незгодама које се чине телеграфском саобраћају, стало једном на пут, Г. Министар народне привреде, горњим својим писмом, молио ме је, да по овоме издам опет нужно наређење свима полицијским и општинским властима нарочито у погледу вршења његових наредаба, за наплату учињених штета од одговорних лица, или ако се она не знају, од дотичних општина, пошто су оне по закону о општинама, одговорне, како за одржање путова, тако исто и за одрживање телеграфских линија, у своје атару, у доброме стању.

У саопштењу овога а у вези напред поменутог расписа ПМ 700, препоручујем начелству да одмах најстрожије нареди свима полицијским и општинским властима у своје подручју, да оне најозбиљније и најтачније врше све напред именоване расписе Г. Министра народне привреде, у погледу чувања телеграфских линија, од кварења; да виновнике хватају и строго кажњавају по закону и осуђују на накнаду штете извршујући над њима одмах своје пресуде и по кривичној и по грађ. части у смислу §§. 15 и 16 полицијске уредбе; а где се кривци не могу пронаћи, да сваку штету, учињену телеграфској линији одмах накнади државној каси општина, у чијем се атару та штета десила.

Нарочито наређујем свима полиц. и општ. властима да оне све наредбе Г. Министра народне привреде за наплату учињених штета, на телеграфским линијама, најтачније и на најбржи начин, извршују.

За лабаво вршење ове моје наредбе, одговараће ми окружне и среске старешине, којима стављам у дужност најозбиљније старање да до одговорности не дођу.

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

ПМ 12358.

4 јуна 1898 год.
у Београду

Начелству округа

Начелство ће одмах пошто буде примило ову наредбу, отпустити све дијурнисте, које су узете на рад у окружним и среским начелствима, а по одобрењу окружних и среских скупштина и који се употребљују на полицијске послове. У будуће их међутим никако неће узимати, нити ће одобравати скупштинама, да нове примају.

Држање дијурниста и примање нових не може се одобрити ни стога, што се тиме оптерећују окружни и срески прирези, који се, као што је начелству познато, купе на друге цељи и за друге потребе, а не за плаћање дијурниста.

Што се тиче дијурниста који су узети по одобрењу друге господе Министара, за њих чекати наређење истих Министара.

Ако је међутим начелству потребна већа радна снага, нека ми се за то редовним путем обрати, изложив и разлоге, због којих тражи нове раднике.

О извршењу ове моје наредбе начелство ће ме известити.

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

ПМ 14307

7 јула 1898 год.
у Нишу

Начелству округа

Сходно закону о хватању и утамањивању ајдука често се дешава, да поједина начелства подносе Министарству унутраш-

њих дела предлоге и траже одобрење, да за извесне срезове образују потајне чете и на рачун тих трошкова купе прирезу од грађана дотичних срезова. И ти предлози неоспорно одобравају се од стране Министра, пошто овакви предлози по својој природи не трпе одлагања и даљег испитивања.

Да би овакви предлози у будуће били што потпунији и да би се правилније оцењивали и решавали, препоручујем Начелству да свагда при тражењу одобрења оваких предлога изложи тачно:

- 1, у ком се је месту и какво казнимо дело догодило;
- 2, који је од ајдука поименце извршилац тог дела; колико је најнужније потајника те да се ајдуци похватају;
- 3, са коликом платом имају бити ови потајници месечно;
- 4, колико треба за покриће тих трошкова покупити приреза с главе на главу и за које време; и
- 5, колико сваки дотични срез на који се овакав предлог буде односио има пореских глава од којих се овај прирез има покупити јер без ових подпуних података неће се моћи поднети предлози о образовању потајних чета и купењу приреза на ову цел одобрвати.

Сами пак предлози увек треба да се ограничавају на најнужнији број потајника, поред већ имајућих служитеља и жандарма на редовној служби, као и на најмању цифру — стопу — приреза према броју пореских глава у дотичном срезу, како се са излишним узимањем потајника, ван потребног броја, и великом стопом приреза, не би неоправдано товарили грађани дотичних срезова.

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

ПМ 19954

11 септембра 1898 год.

У Београду

Свима окружним начелствима

Г. Министар народне привреде, писмом својим од 3. тек. месеца ПТБр. 15839, доставио ми је, да је приликом разматрања многих жалби, које су му у последње време поднашане услед знатног закашњивања телеграма по унутрашњој и међународној радњи, — приметно да је званична телеграфска кореспонденција на нашим линијама узела тако огромне размере, да се једна добра четвртина послова врши искључиво телеграфским путем. — Даље: да су му у току последњих 2—3 месеца поднашани на увиђај читаве масе телеграма окружних и среских власти, који садржавају по неколико стотина, па често пута и преко хиљаду, речи, на којим су телеграмима званичници телеграфски по 40—50 часова непрекидно радили, на штету друге телеграфске кореспонденције. Муђутим, да су ти последњи били већном расписи који су се према дотичним предметима могли без штете по државне интересе, доставити и путем редовне поште.

Да би се у будуће оваква штетна радња полицијских власти одклонила, те да би на тај начин наши телеграфи могли користити и званичној и приватној телеграфској кореспонденцији у оноликој мери, колико се то од једне такве установе с правом и очекује. — Г. Министар народне привреде молио ме је, да о том издам потребно наређење свима полицијским властима.

Одзивајући се овој молби Г. Министра народне привреде, а појимајући и сам важност брзе телеграфске кореспонденције, како по интересе државних тако и по интересе приватних, нарочито трговачких, одношаја, — наређујем свима полицијским властима:

да се оне од сада телеграфом служе само и у случајевима најхитнијих и неодољивих потреба, и за ствари које не трпе апсолутно никаквих одлагања, али и тада, да та саопштења буду у колико је год могуће кратка, и расписе, нарочито оне, који не садрже у себи значај сигурног схватања каквог кривца или покрађе, да шаљу увек поштом, пошто и најудаљеније среске канцеларије добијају своју пошту најдаље другог дана.

О важнијим догађајима који се у земљи дешавају, као: убијство, разбојништво, већи нереди итд., — полицијске власти и у будуће ће поднашати амо извештаје телеграфским путем по већ постојећим наређењима о томе.

Они полицијски органи, који у будуће противно овој наредби поступају, подвргаваће се плаћању такса за дотичне де-

пеше, и сем тога, биће и кажњен за непослушност и штећење државних интереса.

Наредбу ову нека начелство саопшти свима полицијским органима у своме подручју, ради знања и будућег управљања.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо на расправу овакво питање:

Н. Н. из Н. оптужио је суду општине Н, Н. Н.; Н. Н.; и Н. Н. из Н. што су ови, 24. пр. месеца у подне ускочили у његову заграђену градину и у овој обрали му и појели трешњу.

Прив. тужилац тражио је, да оптужени поред казне буду осуђени, да му накнаде оштету по оцени вештака.

Такса за извиђај дела, утиснута је у таксној марци од 2. динара.

Доказе није поднео.

Сва три тужена признају, да су одиста 24. пр. месеца прескочили ограду на градини тужиоца, у ову ушли, понели се на трешњу, његову и плод са исте јели, али се бране, да му нису никакву крађу учинили.

По свршеном извиђају суд је нашао: да постоји дело крађе по §. 391. крив. зак. и казнио је оптужене, са по пет дана затвора; да накнаде тужиоцу 2. динара, за обрату трешњу, по оцени вештака; да му накнаде плаћену таксу у 2 динара; а сем тога, да сва тројица плате још по 2. динара, у маркама на корист државне касе, — па је питао за обавештење о томе да ли овди постоји дело крађе, и ако постоји, онда, по коме је закону општински суд могао осудити окривљене, да сем таксе у 2. динара плаћају сваки још по 2. динара таксе државној каси?

На ова питања ми дајемо овај одговор:

Да овди према извиђајем утврђеним околностима постоји дело просте крађе из § 391. а крив. зак. и да је казна у по пет дана довољна, а то искључиво зато, што противу оптужених стоји признање: „да су били на трешњи и плод јели.“ те им овакво признање и у олакшицу стоји, — јер не казује намеру, да су хтели обрату трешњу продати; а кад би имало доказа, да су они плод брали у циљу продаје, онда би њихова казнена одговорност била већа и дошла би под §. 223 а крив. зак. без обзира на вредност покрађе.

Што се тиче оног дела пресуде којом су оптужени осуђени, да плате и по 2. динара у так. маркама у корист државне касе, пресуда је суда погрешна, јер се овди досуђује само накнада таксе коју је прив. тужилац по т. бр. 87. таксене тарифе положио приликом давања тужбе пошто се дела овакве природе, по трећем одељку §. 391. казног закона, казне само на тужбу оштећенога.

* * *

Од једног општинског писара добили смо овакво једно питање:

Суд општине Н, добио је овакву тужбу.

По под /. у овереном препису поравнењу, учињеном пред првостепеним судом у Н, осуђен је Н Н, да ми плати 40 динара. Тужим га и тражим, да га суд осуди, да ми ових 40 динара плати; накнади плаћену таксу и плати дангубу.

Покоран Н. Н.

Суд општински примио је тужбу, одредио рочиште и осудио туженога да плати тужиоцу 40. динара, да му накнади таксу у 2.40. динара, а од даљег тражења одбијен је, — па је питао: да ли је ова радња општинског суда правилна?

На овакво питање ми му дајемо овај одговор:

У основи је погрешна дела радња општинског суда. Он је био дужан, да тужиоцу да обавештења, да је тужени на плаћење осуђен самим поравнењем учињеним код првостепеног суда, које, по §. 146. грађ. суде. поступка, има силу извршне пресуде; да ће наплату по томе поравнању извршити полицијска власт и без новог суђења, да га не излаже новом плаћању таксе и дангубе.

Жеља нам је: да овакове погрешке поправимо, те да се у будуће не дешавају. Зато нека општински суд у сличним случајевима овакве тужбе одбацује, а још боље, нека потребним обавештењем упуту необавештене тужиоце на прави пут, да се не излажу излишним трошковима око неумесних тужаба.

Од једног општинског писара добили смо једно овакво питање:

Извесно лице из села Н. живело је дуже времена у вароши Х. и тамо се занимало кројачким занатом.

Пошто је то лице у последње време остало у вароши без посла, оно се врати натраг у своје село, на своје имање, где од 1899 године непрестано живи, као земљоделац. Али, како је оно, за време свог живљења у вароши, направило тамо и извесне дугове код приватних повериоца, то, ти повериоци сада траже, да се из његовог непокретног имања, на коме сада живи, ти дугови наплате.

Дужник је поднео од дотичног еснафа уверење, да он, за време живљења у вароши Х. није био, мајстор кројачки, нити је на то имао еснафског права, наводећи: да се је он тамо само занимао крпачким послом, као споредним радом, и да му је земљоделство било и онда и сада главно занимање, па је тражио, да му се за наплату поменутих дугова изузме из пописа онолико имања, колико му као земљоделцу штити §. 471 грађанског судског поступка. Међутим повериоци траже, да му се све имање прода, пошто, по њиховој изјави, он није био земљоделац у времену када је дугове учинио, већ се занимао кројачким занатом.

Овај општински писар пита нас сада:

Да ли се овоме дужнику, код стања ствари, како је горе изложено, може продати све имање које у селу Н. има и на коме сада као земљоделац живи, или му се од имања мора оставити на уживање онолико имања, колико поменути §. 471. грађ. поступка штити свакоме земљоделцу?

На ово питање ми му одговарамо:

Кад је задужено лице, уверењем дотичног еснафа, доказало, да оно у времену задужења није било мајстор кројачки, а то није ни сада, јер живи у селу на своме имању као земљоделац, онда му се, за наплату поменутих дугова, не може продати сво имање као не земљоделцу, већ му се од истога имања мора оставити онолико, колико свакоме земљоделцу штити поменути законски пропис.

То, што је дужник неко време живио у вароши Х. и тамо радио кројачки — крпачки посао, па се као такав и задужио, не даје права ни повериоцима ни властима, да му за дугове, у то време учињене, продају све имање у селу на коме и од кога он сада као земљоделац, живи. Ово тим пре, што ничим није доказано, да је томе дужнику у времену задужења било главно занимање занат, већ напротив, дужник је, поднетим еснафским уверењем, доказао, да он никада није ни био мајстор; кад у конкретним случајевима стоји, онда је дужнику за време његова живљења у вароши Х. и крпачки посао био само споредно а не главно занимање, а то никоме не даје права да га лишава благодјејања, које му као земљоделцу даје §. 471. грађанског судског поступка.

* * *

Од једног општинског писара, добили смо на расправу једно овакво питање:

Код овога Суда општинског има више предатих тужаба оних лица, којима су на самовласан начин заузети и присвојени цели комади земље, и која по тим тужбама траже, да се заузимачи по закону казне за самовлашће, и да се одбију од заузете земље.

Тужени заузимачи, неки признају заузеће, а неки не признају. А и једни и други полажу право својине на заузета имања по томе основу, што су иста записана у пописну књигу „В“ на њно име; те, они, што признају заузеће, тиме правдају овај свој поступак. а они други опет, тиме би хтели да докажу, да дело самовлашћа и не постоји.

Извиђајем неколико оваквих тужаба доказано је, да су спорна имања тужени заузимачи тужиоцима продали или дали у размену још од пре 10—15 до 20 година, и да су та имања одмах после свршеног уговора продаје или трампе тужиоцима уступили, те су их ови од тада све једнако до сада држали и уживали; а ове године, с пролећа, да су тужени иста имања самовласно заузели, мислећи, да те продаје и трампе могу на овај начин да покваре пошто тужиоцима нису издали судске тапије, већ само тапије општинским судом потврђене, или никакве.

Суд општински, држећи се тога правила, да се затечено стање, створено једнаком вољом правних лица, има одржавати

све дотле, док се оно редовним законим путем не измени, и да се нико из савесне државине каквог имања не може исти-свати док се на то пресудом судском не осуди.

Пресудио је: Да се тужени заузимаачи казне за самовлашће са по десет дана затвора и да се одбију од заузете земље, а уједно их је упутио, да грађанском парницом, код надлежнога суда, доказују јаче право својине заузетог имања, ако хоће и на успеху се надају.

Овај писар пита нас сада, да ли је ова пресуда општинског суда правилна или није?

На ово питање ми му одговарамо следеће:

§. 375 а. казног законика јесте једна превентивна мера, да се сукоби, који могу произићи између појединаца око својине каквог непокретног имања, привремено код општинских и полицијских власти расправе, док се код надлежнога суда спор о својини коначно не реши.

Заузимаач, за самовласно заузимање туђег имања, може бити кажњен по горњем законском пропису, ако од дана учињеног заузећа до дана поднешене тужбе није протекло више од три месеца дана, за које време овакве кривице, по §. 396 казног законика, застаревају.

Ако је кривица застарела, онда полицијска или општинска власт, страни јачој у праву, оставља имање на уживање, а слабију страну упућује на парницу.

При решавању питања о јачем праву својине, на првом месту долази, као најјачи доказ о својини, *тапија*, где тапије нема државина спорнога имања. И, кад ни једна ни друга страна немају уредну тапију од дотичнога имања, онда је у праву слабији онај; који имање *не држи*, или, јачи је у праву онај *који га држи* — §§. 201, 202 и 223 грађанског законика. На том основу треба и расправљати питања о пречем праву својине, и, према томе, општински суд, у коме је овај писар, који нам је ово питање упутио, правилно је донео пресуду о којој је горе реч, оглашавајући *праве држаоце* имања за јаче у праву и упућујући оне друге на парницу, за доказивање права својине заузетог имања.

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА

Г. М.... Ђ.... писару полицијском у В....
На ваша питања одговарамо вам:

I.

Уредбом од 28 фебруара 1852 године, ВМ 155 (зборник VI. страна 86) која је и данас у важности, прописано је: како ће се поступати са депозитима који некоме припадају па их он, на понуду власти, неће да прими;

II.

Највишим решењем од 1. августа 1845 године (зборник IV. страна 85) које и данас важи, прописано је: да се приватни депозити који се налазе по касама среским и државним не смеју у каси задржавати за дуже време од петнаест дана: и,

III.

Законом о уређењу Управе Фондова од 8 јула 1898 године прописано је: да се све готовине: среског и окружног приреза, манастирске, црквене ит.д. имају предавати Управи Фондова на руковање.

* * *

На питање једног полицијског писара, депозитора, одговарамо му:

Дз је расписом Господина Министра Унутрашњих дела од 28 новембра 1897 године ПМ 22720, најстрожије забрањено издавати из депозитних каса а-конто досуђене бранилачке награде адвокатима, док се те награде фактички и не наплате од осуђених лица.

Ако би који чиновник, противно овоме наређењу, учинио из касе овакав привремени издатак, са њим би се, према горњем распису, имало поступити најстрожије по закону, за неуредно вршење своје дужности.

ЕНГЛЕСКИ СУДСКИ И ПОЛИЦИЈСКИ ОБИЧАЈИ НЕКОЛИКЕ ЦРТИЦЕ*)

Енглези са својим слободним установама не дају својим чиновницима власт, да над њима суде. У свима случајевима, криминалним или грађанско-правним, увек су поротници они, који одређују правац судске пресуде, који одлучују о кривици или невиности, дају за право тужиоцу или оптуженом и у случајевима у којима се ради о накнади штете, утврђују величину суме. Судија се само односи на закон и изриче пресуду.***) Ако он у своме закључку, која треба да је јасан и слободан свакога утицаја од сведока за и против, даје слободна маха своје властитом мишљењу, онда се може видети, како ће га новине сутрадан дохватити. Такав осуђеник постаје предметом општега учешћа, и појава јавнога мишљења у његову корист прибави му често одмах смањивање казне или оштету. Сећам се једног случаја, кад су четворица била осуђена на смрт. Казна тројице била је на тај начин преобраћена непосредно у заточење, а четврти је сместа био пуштен у слободу.

У Француској смо, — писац је Француз, — дали ми нашем легиону рђаво плаћених чиновника, од којих су већина, бар у унутрашњости, бивши пропали адвокати, готово неограничено пуномоћије, да суде по своме нахођењу. Ја јамчим, да једна Француска варош од 50.000 становника има више судија него цела Енглеска, укупно узевши.

Има мало земаља, у којима су демократска начела више истакнута него у Француској; али се јавно мњење не узнемирује много судским суђењима, јер се власти ни у једној земљи мање не респектују; ну ипак зато ја не познајем ни једну земљу, где је се више боје и где јој се драговољније потчињавају. Поводом најмање сумње може чиновник на своју одговорност да нареди у сваком приватном стану преметачину или хапшење.

Али се лична сигурност другаче схвата код слободних народности, на пример у Сједињеним Државама. Два члана њиховога устава овако гласе:

1.) Неприкосновено је право сигурности, које грађани уживају у својој особи, своје стану, својим хартијама и стварима, противу неоснованих претраживања и узапћења; никаква се наредба за хапшење или преметачину не може издати без основаних, заклетвом поткрепљених закључака.

2.) Ни једно се лице не може натерати, да одговара на тужбу, ако стављање у оптуженички положај не потиче од пуноправног суда.

И у Енглеској ће затвореник, одмах, чим чује за шта га оптужују, рећи: „То морате да докажете.“ А полицијски комесар ће му одговорити: „Ви немате ништа да говорите; морам, шта више, да вам саопштим, да ће сваки поједини исказ, који можда будете учинили, служити судији као доказ противу вас.“

Је ли у Француској неко оптужен, да је украо сахат, истражни судија ће му насигурно рећи: „Најбоље, што ћете моћи да учините, јесте да признате. Оптужени сте, да сте украли сахат; докажете, да сте невини.“

У Енглеској се обично каже оптуженоме: „Оптужени сте за крађу једнога сахата; да нисте речи проговорили, наша је ствар, да то докажемо.“ Таква је, отприлике, разлика у поступку.

Оптуженик се пушта и у слободу на јемство, изузимајући сасвим тешке случајеве; он излази један дан после притвора јавно пред чиновника. Ако призна, да је извршио какав преступ, судија му саветује, да своје доказе задржи за одбрану и да се представи невиним. С таквим се не чини никакво претходно саслушање и радо се гледа, кад се он сам издаје за невинога, па да се на тај начин дође до прилике, да га независним сведоцима открију као преступника.

Овде ћете, даље, свакога тренутка наићи на људе, који се сами предају суду под изговором, да су ма какво замишљено злочинство извршили; то је неки чудноват обичај, који се врло често дешава. Ако је, на пример, какво убиство остало потпуно неоткривено, све бекрије уврте себи у главу, да су они учиниоци тога дела, и предају се као такви полицији. Предузме се истрага и пусте их, разуме се, у слободу.

*) Из дела *Макса О'Рела*: „Дон Буљ и његов острвски завичај.“

**) Осуда се изриче само онда, ако поротници једногласно донесу своју одлуку; у противном, они се растурају и ствар се износи пред нов суд.

Саслушања и испитивања врше обично адвокати, судија руководи суђења и одржава равнотежу. Оптужени седи мирно на својој оптуженичкој клупи и слуша; сведоци су они, који имају да проживе једно непријатно по сахата и да се покају, што су се појављивали.

Забрањено је, и то с правом, да се поротницима говори о ранијем начину живота оптужениковог, ако овај није без-прекоран; боје се, да би то могло утицати на њихов суд, који имају да донесу. Ако се огласи оптужени за кривог, тек онда ступа члан полиције и објави, да је оптужени већ више пута био кажњаван, и затим употреби судија потпуну законску оштрину.

Што се тиче сведока, ту се чини све могуће, да би се показало, да се не може на њихове исказе ослонити. Постављају им се најнезгоднија питања. Тешко онима, у чијем се прошлomu животу налази каква тачкица, око које се труде, да је одрже у тајности. „Јесте ли с човеком, са којим живите, законито венчани? запитали су једну жену. „Јесте ли му верни? Је ли истина, да сте се одали пијанству?“ И она мора на све то да одговара. По неки се због тога разљуте, и онда нема боље шале за слушаоце.

Највиђенијим члановима адвокатског staleжа допушта се ступање у судску каријеру. Судијом се у Енглеској тешко постаје, али судије имају огромну плату и не могу бити смењени, то су за њихову независност и непристрасност две подједнако важне ствари, једна као и друга. Енглеz плаћа своје слуге добро, али очекује и да буде добро послужен.

Кроз све промењене уставе француске за последњих сто година остао је један стари члан, који гласи:

„Државни чиновници, изузимајући министре, могу због погрешака у служби само на основу одлуке државног савета бити позвани на одговор.“

У Енглеској дохваташ полицајца, који те је увредио или те се дотакао, за јаку и предаш га стражи; сутрадан оптужиш га пред судом, и он ће бити осуђен, ако можеш своје оптуживање и да докажеш. Па ипак се он, ма да само један мали штап чини његово свеколико наоружање: више респектује него полицајци и жандарми осталих земаља са њиховом целом ратном опремом.

Овакав се случај десно недавно у Енглеској. Два полицајца на коњима водила су између себе једног човека, кога су били ухватили. Овај се опираше да с њима иде; један полицајцац сјаха и веза га за седло; несрећник, не могући да иде с коњем, паде на земљу и тако је био вучен отприлике петнаест до двадесет метара.

Раздражен народ заустави оба полицајца и одведе их у затвор. Они буду саслушани и осуђени на седам година робије.

У колико је у Енглеској брза и одлучна кривична судска расправа, у толико је она спора и скупоцена у грађанским парницама. Један правозаступник, ма не био ни мало познат, неће метути своју власу* на главу за мање од 500 динара. Саветник Краљичин (Queen's counsel) тражи баснословне суме. Solicitor, познавалац права уопште, обавља овде посао бележников, заступнички и извршитељски, па чак и правозаступнички код полицијских судова. Његови су рачуни вештачки посао своје врсте. Ево једнога:

1. Једно писмо од Вас примио и прочитао . . . дин. 4,40
 2. На исто одговорио дин. 4,40
 3. Узео фијакер дин. 6,50
 4. У фијакеру размишљао о Вашој ствари . . . дин. 4,40
 5. Ваше примедбе саслушао дин. 4,40
 6. На њих одговорио дин. 4,40
 7. Вашег таста срео и с њиме о Вашој ствари разговарао дин. 4,40
 8. О једној се тачци предомислио дин. 4,40
- Итд. итд..

Овде само још недостаје за претрпљени страх и за замањене већим личностима; а могли би се запитати, колико би овакав solicitor тражио од свога клијента за евентуално сањање о његовој ствари, јер ове ситнице од по 4,40 дин. пуне читаве стране у рачуну.

*) Судије и правозаступници носе у Енглеској још власуље са-никама, као што је био обичај пре више векова.

Енглеz воли своје старе споменике, дворове, замке и стародревне обичаје. Још и дан дањи може се видети лондонски Таур исти онакав, какав је био пре стотинама година, недо-такнут, са својим стражарима у ношњи из XVI столећа. И народ, који разгледа своје тавнице, може сам да расуди, какве је на-претке учинио род човечански!

У Енглеској се веша више преступника него у свима оста-лим европским државама укућно узевши. Енглеz не допушта никакве олакшице у кривицама за убиство; довољно је, да се докаже, да је кривац неке намерно одузео живот, па да буде осуђен на вешала; он има само једну казну за онога, који изврши убиство у тренутку раздражености или љубоморе, као и за разбојника, који је о смрти своје жртве много раније про-мислио.

Остане ли учинилац каквога преступа у Енглеској непо-знат, полиција излепи варош објавама и нуди награду од 100, 200, 500 фуната стерлинга (12,500 динара), ценећи према те-жини преступа, свакоме, који прокаже преступника и полицији помогне, да га ухвати и његов злочин докаже. Ово средство има често успеха, нарочито у Ирскеој. Потказивач, нарочито ако је и сам оптужен и издајом се својих сакриваца извуче, аррговер од вајкада је играо важну улогу у преступничким анализама ирским.

Енглези веле, да обешени не претрпе никакве болове, смрт наступи тренутно; лако је могуће, али се често и конопац кида, а више пута сам видео, — вели писац, — да се и целату смуту око срца; а он је при том већ тако дуго у томе вежбању, требао би дакле свој занат добро да разуме.

*

Да завршимо једном малом причом о вешању: Кад је го-дине 1873. Шах персијски посетио Енглеску, хтео је да види, на који се начин извршују смртне пресуде. Праћен многоброј-ном свитом упути се у Њугет (Newgate). Веома се ту изненадио, кад је чуо, да конопац изазове смрт тренутно брзо. С тога се реши, да лично разгледа руковање вешалима у таквим прили-кама, те замоли тамничког директора, да буде тако добар, па да каквог преступника обеси у његовом присуству. Одговорише му, да, на жалост, моментано немају никаквог при руци за тај посао. Шах се већ хтеде због тога снуждити, али се присети и рече: „Ах! то не мари ништа, дађу ти ја једног из моје пратње.“

О томе се после у Лондону дуго говорило и смејало.

Ј. У. —

ПОЛИЦИЈА НАДМУДРИЛА ПОЛИЦИЈУ

— Max Trausil —

Познато је да је прво царство било дело једног од нај-већих авантуриста, па и творац његов, велики Наполеон, го-тово целог свога века имао је посла са људима таквог калибра, који су често његово стрпљење постављали на тешку пробу. Честољубиви колос са челичним нервима, који је само пет ча-сова спавао, непрекидно је био у послу, и оно мало слободна времена, што му је преостајало, употребљавао је за одмерене и кратке аудијенције.

Једнога дана године 1805, када је посвршавао на брзу руку текући посао, имао је да прими неке у аудијенцију. Три човека очекиваху у великој дворници у Тилеријама на миг маршала, који их је требао спровести до кабинета за примање великога цара. Али цар, мора да је још једнако био у великом послу јер су ордонанси непрекидно долазили и одлазили, а мар-шал двора још се никако није дао видети, и ако је казаљка на великом часовнику показивала да је десети час давно про-шао, које је време било одређено за аудијенције.

Сва три молиоца нису имали једно с другим ничег за-једничког до ли само то што су им се презимена почињала једним истим словом, јер се први, Тиролац по рођењу, звао Карло Фоголари; други, Американац, звао се Роберт Фултон*), а трећи, Фрацуз звао се Жан Фен. Могло је се сваком од њих, тако рећи по носу познати порекло и одакле је. Докле је Фо-голари нестрпљиво корачао тамо амо по сали, Фултон је по-

*) Проналазач пароброда.

смаатрао модел, који је са собом носио, а Фен је опет бележио нешто у страну.

На један пут се врата отворише и на прагу се појави маршал Наполеонова двора, који позва сињор Фоголари, да за њим пође.

Цар је седео за својим писаћим столом и када се Фоголари појави промери га он од главе до пете, па онда рече достојанствено:

— Ви сте Италијан?

— Да!... Вели...

— Говорите на вашем матерњем језику, који је и мој. Али, само, кратко!

— Сире, — отпоче молилац у неколико тремиран првим утиском, — ја сам провео више година као трговац у Инђији, и тамо, у близини Храма Цагернаутског имао прилике да видим тако зване свете крокодиле. Ја сам убеђен да се крокодили могу издресирати за јахање!

— Али, шта ми вреди то ваше чудно убеђење?

— Више, него што ваше величанство може и замислити.

— Како?...

— Неколико коњичких пукова, који би на крокодилима прејахали канал Ла-Манш, били би у стању да омрзнуту Енглеску за тренут ока освоје.

— Господине, — рећи ће за тим Наполеон а лак му осмејак заигра на фино исеченим уснама, — ако сте ви у стању да и крокодила дресирате за јахање, можда ћу се онда и заинтересовати за вашу идеју!

Па затим јасним покретом руке даде знак, да је аудијенција свршена. —

На скоро се поново отворише врата и у кабинет уђе сада Роберт Фултон држећи у руци и свој модел.

— Говорите ли Француски... или да зовнем тумача?

— Није потребно сире. Ја сам Американац, али у Канади у Монреалу научио сам поред градње разних машинерија и уобичајени Француски језик. Дошао сам, ваше величанство, да вам један важан проналазак покажем... То је брод који тера пара, и коме више не може ни бура ни ветар да досаде.

Цар устаде нестрпљиво.

— Са том машином коју тера пара, моћиће врло лако Фрарцуска Марина освојити Енглеску.

— И ви ми долазите с предлогом да освојимо Енглеску. Ова будала која је мало час изашла препоручила ми је, да узмем крокодиле, а ви бисте по свој прилици хтели да на моје ратне бродове упрегнем китове.

— Величанство, мој је проналазак и ако у моделу остварљив. Мени фале само средства да га и остварим. Само из тога разлога ја сам предузео овај велики пут из Филадельфије за Париз...

— Кам' срећа да сте се поштедили. Ја немам новаца за којекакве лудорије!

— Зар ми неће ваше величанство допустити, да вам модел објасним?

— Немам времена за то.

— Величанство ће се можда доцније кајати, што је одбило овај проналазак!

— Још једну реч и ја ћу вас послати у лудницу! —

Американац је изашао, јер је аудијенција била свршена, и свој проналазак доцније и остварио; а Наполеон се доцније јако кајао, што није овај проналазак употребио за своје цељи, али је било већ — доцкан.

Али и ако су ова два молиоца тако зло прошла трећи је на послетку нашао одјека, и ако га је Наполеон у први мах непријатно као и његова два претходника дочекао.

— Ви сте Француз, — отпоче цар, — али немојте као и сви Французи да дате језику на вољу, већ ми у кратко реците шта вас је к мени довело?

— Величанство, ја сам пронашао средство да Енглеску уништимо.

— Зар опет?... Та зар се цео свет зарекао да једнако мисли, како да се Енглеска освоји?

— Ја не мислим на освајање Енглеске, већ...

— Већ?

— Већ на уништење њеног кредита.

— Како?... Којим средствима?

— Фалшиковањем огромног броја њених банкнота.

— Тхе, на то до данас још нисам помишљао. А јесте на чисто п са средствима како да ту идеју остварите?

— Јесам величанство, овај меморијал садржи све принципе мога плана.

— Добро, дајте ми га; ја ћу га поверити стручњацима да га проуче.

Али је то проучавање прилично дуго трајало, јер овај фалшификаторски план честитог господина Жана Фена би тек године 1812 остварен.

Разуме се да је остварење овога тајна била „свјатаја свјатих“ за све. Ради тога основана је нарочита полиција која је имала да пази на раденике. Сам атеље налазио је се на булевару Монпарнаском и дубока тајанственост обвјаше целу кућу. Раденици су у њој и спавали и нису се смели ни куд маћи нити с киме долазити у додир. Сем тога и нарочита полиција чувала је непрекидно све излазе и улазе.

Ну поред свега тога треба знати, да је у Паризу у то доба било неколико полиција која је једна на другу пазила. Остављајући муниципалну и државну полицију, које су биле обе униформисане, на страну, било је још тројак полиције: Наполеонова тајна полиција, која је пазила на Фушеову тајну полицију, а ова опет на све, па и на онај одељак који је пазео на фалшификаторе.

Али овај одељак тајне полиције који је пазео на фалшификаторе поред све опрезности није био приметно од неколико дана на овамо једног човека, који је аргусовим очима све осмотрио.

И једне бурне ноћи испадоме на један пут врата и директор штампарије, исти господин Жан Фен, који је и предложио Наполеону ову идеју о фалшиковању, би ухапшен као и сви његови раденици.

Овај лукаво извршени препад била је извршила Фушеова тајна полиција, којом је управљао један инспектор коме је лукавством и издржљивошћу најпосле испало за руком, да открије тајну. И не слутећи под каквом високом протекцијом ово мрачно предузеће просперише, надао је се, јадник, на сјајан аванзан овим ловом — ну, његова и сувише жустра преданост послу изабацила га је на улицу и на послетку је и службу изгубио, као што је обично свугде.

До душе званично фалшиковање Енглеских банкнота овим је догађајем за неко време прекинуто, али не сасвим, јер је Наполеон после неколико месеци преместио атеље и штампарију у један од својих царских дворова, где полиција није могла полицију да надмудри.

По паду Наполеоновом престала је и ова фабрика банкнота лажних, и тек после педесет година јавност је случајно дознала о овом догађају, када је нађена једна стара фасцикула у чијем је свежњу мирно почивао меморијал честитог господина Жана Фена!

Б Е Д Н А А Н А

СЛИКА ИЗ БЕРЛИНСКОГ ЖИВОТА

од Артура Цапа

Ана Бергер била је свежа, лепа девојка од осамнаест година. Отац јој је умро пре годину дана, и оставио је њу и матер без икаквих средстава за живот. Стара је жена била болешљива и слаба, те је сва брига за насушни хлеб пала на Анину младачка плећа.

Ана је била висока, стасита и окретна, те је томе имала да захвали, да је убрзо била примљена у једну велику трговину. Плата, коју је ту имала, таман је дозезала за издржање матере и кћери.

Тако је живело њих двоје са тим скромним средствима срећно и задовољно, док се на један пут тај њихов срећан живот не прекрати озбиљном болешћу матере. Првих је дана Ана остала код куће, да најсрдачније чува драгу болесницу. Али одмах јој из трговине поручише, да ће јој место бити уступљено другој девојци, ако се она не врати.

И тако Ана мораде узети код болесне матере стручну чуварицу, ма да је знала, да се ова ни приближно неће бринути за њену матер, као она.

Недеља дана прође, како је мати болесна и дође дан исплате. Ана је примила у трговини своју зарату, и дошла је

кући да исплати болничарку. Ова је тражила за свој труд таман толико, колико је Ана зарадила за целу недељу. А где су средства за живот, где тек за лекове? Сви накити, које је чувала још из детињства, одоше код зајмодавца. Али то неколико марака што је за њих добила, једва је достигло за пола недеље.

Једнога вечера тако, стајала је Ана с узбуђеним срцем пред вратима приватне канцеларије свога шефа, која је била изван трговине. Пошто је неколико пута закудала на врата, тек се после чу промукло: „Унутра!“

Господин Штајн, човек у почетку педесетих година, јако меснатих образа, малих очију и дебelih усана, седео је за својим писаћим столом и нешто је писао. Ана стаде зачуђена сјајем намештаја у канцеларији.

Шеф се најзад остави свога писања и диже главу, погледавши Ану, а на уснама му се указа подруглив осмех. Позове Ану да приђе ближе и запита је за њене жеље.

Ана исприча своју молбу, да јој у овој грдној несрећи он помогне, и да јој даде тридесет марака аконто њене зараде, па ће она то у извесним роковима, кад јој мати буде здрава отплаћивати од своје зараде.

Трговчеве мале очи засветлеше као муња када је почела говорити ова млада девојка. Његови погледи прелетеше лако по њеноме витоме, пуноме, младалачки свежем стасу, који је пред њим стајао, а дебеле му се усне скупише, као да срчу какав драгоцен напиток.

Ана спусти срамежљиво очи и чекаше тешко узбуђена на одлуку свога принципала, од које је можда зависио живот њене матере.

Господин Штајн није говорио ништа, само брзо написа неколико речи на парчету хартије и даде хартију Ани. Она брзо прочита са хартије: то је била упутница на педесет марака. Хтела је већ да падне на колена и да му љуби руке, таква је осећај превелике захвалности обузе.

Шеф јој пријатељски помилова зацрвенеле образе.

„Добро је, лепо моје дете,“ рече он. „И немој се стидети да опет дођеш, кад ти нестане новаца!“

Болест се јако продуњила. То је било младој девојци у толико теже, што је морала опет да употребљава доброту свога шефа, јер болничарку није могла да отпусти, а скупи су се лекови морали понова узимати.

И овога је пута господин Штајн био пријатељ и одмах је био готов, да јој укаже помоћ. Пошто јој је дао нову упутницу — овога пута на тридесет марака — приђе јој са свим близу, метне своју меснату, велику руку на њено раме и спусти је полако око паса.

„Дивна биста!“ промрмља он.

Ана је сва дрхтала од његова додира и једна јој суза кану од унутрашњег узбуђења. Али није смела ни једном речи, нити каквим покретом да се противи. Срећом је сада пусти господин Штајн, те је готово летећи могла да се пожури кући својој, па да се прво добро исплаче, пре но што изађе мајци на очи.

Сутра дан је већ много мирније разлишљала о јучерањем понашању свога принципала. Сећала се и речи, које јој је говорио. Она није имала зањ друге важности, већ као леп модел за трговину. А разлог његове доброте према њој? Њега је било лако наћи. Могао је рећи ко шта хоће, али ипак је она била код публике у трговине омиљенија него ли иједна њена другарица. Шеф је хтео да је обавезе, да остане у његовој радњи, то је био његов трговачки интерес.

Већ кроз неколико дана једва је и мислила на онај догађај, који је у почетку изазивао у ње осећај срама. К томе се још и здравље њене матере, на њену превелику радост окрете на боље. Ма да је до потпунога опорављења била потребна још која недеља, ипак је нестало сваке опасности и болесница је била на путу опорављења.

Две недеље доцније устаде болесница први пут из постеље, те је Ана могла већ да мисли на отпуштање болничарке. Ова је имала да прими за једну недељу награду, али уз то дође и рачун од лекара, који је такође морао бити изравнат. Ал и пилећа чорба, компот, вино, — све је то коштало новаца, а лекар их је препоручио као средства за окрепљење болеснице.

Ана се реши невољом нагнана, да још један пут, последњи пут још, апелује на доброту свога принципала. Последњи зајам од четрдесет марака биће јој довољан; а од идуће недеље, она

ће сваки пут по неколико марака одвајати од своје зараде, да се одужи.

Када је изнела своју жељу шефу у његовој приватној канцеларији, нагласивши „последњи пут“, устаде он са свога места од писаћег стола и примора младу девојку, да седне на мекани диван. Он је имао нешто да говори с њом, да јој нешто предложи.

Са неким страховитим осећањем следова она његовоме позиву, а за тим седе и он крај ње.

Очи су јој биле спуштене на доле, и грозничаво је очекивала, да је шеф освоји, и не видећи тако, каквим је изразом тријумфа, пожуде и дивљења гледао он у њу.

„Госпођице Бергер“, поче најзад принципал промуклим својим гласом, „надам се, да ћете бити толико паметни, колико сте лепа, и да се нећете бескорисно одупирати моме захтеву. Ви познајете Берлински живот: непрекидни лов за добити и уживањем, те вас неће уплашити ово што ћу вам рећи.“

Ту направи говорник паузу. Млада је девојка још непрестано гледала у земљу, а само јој је у унутрашњости њеној владало мучно раздражење. Чему је то водило? Шта ће он захтевати од ње?

Пре но што је трговац продужио прекинути говор, приљуби се уз њу и метну јој своју тешку руку на раме. Она задрхта при томе додиру, али се не усуди да се ослободи његове руке, која јој је падала као парче усијана гвожђа.

„Ви ћете се већ и сами“, продужи господин Штајн, „ваљда сетити, за што сам вам ја онако без речи дао она два зајма. Зар не?“

Млада га девојка погледа уплашено и зачуђено.

„За то, што сте знали за моју несрећу и што имате добро срце“, одговори она.

„Та у свету има толико несрећа“, одговори господин Штајн хладно. „Мој позив није, да их ја блажим. То је општински посао, а и добротворних друштава. А што се тиче срца, о њему не треба говорити, кад се тиче ствари трговачких.“

Преплашена је девојка укочено гледала у његово лице. Његове су јој речи звониле тако стране, тако загонетно.

„Да бисте ме обавезали да останем у вашој трговини“, рече она после дужег размишљања.

„Ваш сопствени интерес везује вас за моју трговину“, одговори трговац. „Ви знате, да сте код мене за доста незнатан рад имали добру плату, па ваљда и нисте могли друкчије мислити, већ да што дуже останете на своме месту. Сопствени вас је интерес гонио, да на моје задовољство вршите своју дужност.“

(Свршиће се)

ЧЕЛКАШ

— Максим Горки —

(НАСТАВАК)

— Н... не! — промуца Гаврила, упињући се свом снагом да ради, груди надимље као мехове, а руке му као челичне опруге. Ознојио се сав, али не мари. Ове ноћи претрпео је двапут ужасан страх, па стрепи да не буде и трећи пут, само једно жели: што пре да сврши овај проклети посао, да стане на суву земљу, и да оде од овог човека, докле га није убио или послао у затвор. Науми да с њиме не говори ничем, да му не противуречи, да ради све што му он заповеди, и ако га послужи срећа да с њиме мирно раскрсти сутра ће благодарити св. Николи чудотворцу... Из груди му само што не полети страсна молитва... Али он се уздржава, брекће као парни котао, ћути, и испод ока погледа на Челкаша.

А он, сув, дугачак, погнут унапред, налик тици спремној да полети, упро поглед у тмину и оштро мотри у напред својим јастребовим очима, једном руком чврсто држи држак од крме, а другом чупка свој брк, који подрхтаваше од осмејака што му сваки час развлаче танке усне. Челкаш је задовољан својим успехом, собом и овим младићем, који се тако јако од њега преплашио и постао му као роб. Унапред је сладио ваљано весеље што га сутрадан чека, а сад ужива у својој сили и власти над овим младим, свежим момчетом. Гледа како се овај пашти, па му га беше жао, и хтеде да га охрабри.

— Еј! — осмејкујући се проговори он лагано. — Шта, добро си се уплашио, а?

— Н... нисам! — издуши Гаврила и уздана тешко.

— Е сад већ немој веома навалити на весла. Сад је доста. Само још једно место да прођемо... Одмори се мало.

Гаврила послушно заустави веслање, отре рукавом од рубине зној с лица, па опет спусти весла у воду.

— Е, веслај лакше. Нека вода не шапуће и не говори. Само једна вратанца још морамо проћи. Лакше, лакше... Јер овде је, брате, пуно људи код којих нема шале... Зачас могу да се поиграју пушком. Удариће те по челу, да нећеш ни јаокнути.

Чун се краде преко воде скоро савршено немо. Само с весла капљу плавичасте капљице, и праве на води, где падну, тако исто плавичасте пегице. Ноћ, помрчина све гушћа и тиша. Облаци се ниско спустили над водом, па тако и остали.

— Ех, да је да падне киша! — прошапће Челкаш. — Ми би онда могли проћи као иза какве завесе.

— Кордони!... шану затим једва чујно.

Гаврилу, откако му Челкаш заповедио да весла тише, опет ухватило силно запето ишчекивање. Глава му пуца од напрегнута разматрања таме, из које очекује само тек да се појави нешто и да гракне на њих: „Стојте, крадљивци!...“

А кад Челкаш сад шану: „Кордони!“ он уздрхта. Хтеде викнути у помоћ... Већ је отворио уста, поустао мало с клупице, исприсио се... али намах, нешто га пренерази, те затвори очи и паде на клупу.

Далеко на хоризонту из црне водене масе диже се огромни, ватрено плава, мач, просеца ноћну таму, својим оштрицама дохваћа облаке, и пада на море као широка плава површина. У тој плавој светлој површини као да поникоме дотле невиђени бродови, црни, неми, омотани ноћном маглом.

Челкашев чун, заустављен, колеба се на води, као да се мисли. Гаврила лежаше на дну, лице покрио рукама, а Челкаш га гура веслом па љуто кипи на њ, али тихо да се не чује:

— Лудаче, то је царинска крстарица... Оно је електрична светиљка!... Устај, будало!... Јер тек што нас није светлост отуда обасјала! Упропастићеш, ђаволе, и себе и мене! Деде!...

Напоследку кад једном оштрије дохвати веслом леђа Гаврилина он скочи, али још не сме очи да отвори, седе на клупу, пипајући дохвати весла и крене чун.

— Лакше! јер ћу те убити! Ама, лакше!... Гледај будале, нек те ђаво носи!... Шта се бојиш?... Светиљка и огледало, — и ништа више. Огледало накрећу овако и онако, те осветљавају море, да виде има ли где оваких бродара као што смо ја и ти. То они трагају контрабанду. Нас неће закачити, — отишли су далеко. Не бој се, момче, неће нас они закачити. Сад смо... Челкаш се обазре победнички. — Одиста, испливали смо!... У—уф!... Ну, срећан си ти, цепаницо!...

Гаврила ћути, весла, тешко дише, и искосице погледа на ову страну где се пламени мач подизаше и спушташе. Не могаше никако да верује Челкашу, да је то само фењер с рефлектором. Ладна, плава светлост, која расецаше помрчину и осветљаваше море сребрнато, имађаше за Гаврилу нешто неразјашњиво, те он опет паде у хипнозу очајна страха. Веслао је као машина, а једнако се жежи, очекује неки удар озго, и не беше у њему већ никакве жеље и ничега, — беше као празан и мртав. Узбуђења ове ноћи, напоследку, исцрпаше све човечје у њему. Али Челкаш се опет победнички радује: успех је потпун!... Његови живци, навикнути на потресе, умирили се. Бркови му поигравају сладострасно, у очима се распаљује пламичак жудње. Осећао се сјајно, звиждука кроза зубе, дубоко увлачи влажан морски ваздух, осврће се и доброћудно се осмејкује кад му се очи зауставе на Гаврили.

— Ну, ти, брате, прибери се већ! Гледај ти њега, — баш канда су ти из коже сав живот исисали, па остала само једна мепшница костију! Не дај се, брате мој!... Већ је сад крај свему. Еј!...

Гаврила беше ипак пријатно да чује човечији глас, па макар и Челкашев.

— Чујем ја! — тихо рече он.

— Тако, брате! И ти си ми неки мекушац... Нудер, седи на клупу, а ја ћу код весала, ето си већ сустао; оди! Гаврила машинално промени место. Док су се мењали Челкаш му погледа у лице, и опази како човек посрће, и беше му још више жао младића. Удари га по рамени.

— Ну, ну, не бој се! Добро си већ зато и зарадио. Ја ћу те, брате, добро наградити.

— Мени... не треба ништа. Тек само да ми је да сам на обали...

Челкаш одманџе руком, пљуне, и узме да весла, одбацујући весла удаљено, имађаше дуге руке.

— Е, реци ми... — почне Челкаш, — отићи ћеш у село, оженићеш се, ораћеш и копати, сејати жито, жена ће ти деце нарађати, да их нећеш моћи ни изранити; еле, цела живота папштићеш се и товарићеш... Па? Је ли то баш тако много лепо?

— Шта, лепо! — одговори Гаврила кротно и бојажљиво, — шта ту има...

Овде онде ветар поразмицаше облаке, те се у освету дана види плаво небо с две, три, звездице, које се огледаху у мору, а слике им скакућу по таласима, час их нестане, час опет заблистају.

— Држи се удесно! — рече му Челкаш. — Мислим да ћемо већ скоро и стићи. Мхм!... Доконасмо ваљан посао! Ето видиш како је: једна само ноћ, и ја сам по иљаде приграбио! а? шта велиш?

— Пола иљаде! — развуче Гаврила неповерљиво, али се одмах и уплаши, па брзо запита, гуркајући погом оне свежње у чуну: — А ово овде шта је?

— То је свила. Скупа ствар. Све то, ако се прода по цени, ухватиће иљаду... Али ја нећу да будем скуп... Јели ово вешто?...

— Је ли—и?... Отеже Гаврила. — Е да је мени овако! — уздану он, сетио се села, свога убогог имањца, своје невоље и сиротиње, матере и свега онога што му је драго, далеко, рођено, ради чега је пошао на рад, ради чега се овако намучио ове ноћи. Обузе га плима сећања на своје селанце, речицу, скривену шуму брезову, на врбе, брекиње... Та сећања удахнуше у њ нешто топло и мало га охрабрише... — Ех, вредило би! — тужно уздахне.

— Мхм!... Ја мислим, ти би сад одмах железницом кући... Ала би те девојке воделе, а—ах, те како! Бирај коју волиш! Па би себи саградио кућицу... е, али за кућу је рецимо новаца мало...

— То је истина... за кућу не стиже. Скупо је дрво код нас.

— Па, шта? Стари би то скрпио. А коњ? Имате ли?

— Коњ? Па има, али је сувише матор...

— Тек онет, коњ да је. До-обар коњ! па крва... овце... разне живине... а?

— Не говори!... Кад би то тако било! Ох, Боже! ала би се поживело бар!...

— Јес, брате, био би то живот, те још како... И ја се у томе разумем. Имао сам некада своје гнездо... Мој отац био је међу првима у селу, богат...

Челкаш весла лагано. Чун се љупка на таласима, а два човека маштају, љупкајући се на води и замишљено погледајући наоколо. Челкаш навођаше Гаврилу да о селу мисли, желећи да га мало охрабри и умири. Испрва је говорио скептички се осмејкујући сам за се, али после одговарајући другу и напомињући му радости сељачког живота, о којима се сам одавно разочарао, заборавио све и сетио се тек сад, — он се постепено занесе, па уместо да распитује младића о селу и сеоским стварима, и сам не зна како почне он да прича њему.

— Што је прво у животу сељака, то је, брате, слобода! Сам си свој господар. Имаш своју кућу, нека вреди грош, ако, твоја је. Имаш своју земљицу, кокош, јаје, јабуку своју! Краљ си на својој земљи!... Па онде онај ред... Устанеш ујутру на на рад... у пролеће један, у лето други, с јесени, зими, опет други посао! Свуд је попи, па опет кући доћи. Топло је!... Мирно, спокојно!... Је ли да си краљ? — одушевљено заврши Челкаш дугачко набрајање сељачких преимућуства и права.

Гаврила га посматраше радознано, па и он се одушевљаваше. За то време разговора већ је заборавио с ким је у друштву, и с ким ради, видео је такође сељака, као што је и сам, за навек притврђена за земљу знојем многих покољења, свезана за њу многим успоменама детињства, који се од своје воље одвојио и отнадио од ње и од брига за њу, и који је због тог одвајања понео казну, која је морала доћи.

— То је истина, рођени брате! Ох, и како је истина! Ето погледајдер се, шта си ти сад без своје земље и завичаја? аха!... Земљу, брате, као и мајку, дуго нећеш заборавити.

Челкаш се замисли... Осети опет оно раздражљиво жацање у грудима, које се појављује вазда, чим би његово самољубље, —

самољубље немирна одметника, — ма ко било дирнуо, особито кад би га дирнуо онај, ко у његовим очима не вреди.

— Развезао си! — рече он љутито. — Ти си ваљда мислио, да сам ја то све говорио озбиљно... Метни ти то у мању торбу...

— Бога ми, јеси ти чудноват, — рече Гаврила већ плашљиво. — Зар ја баш за тебе то кажем? Мислим, има много таквих као што си ти! Ех, колико има несрећних људи на свету!... Тако, тумарају, тетурају час тамо, час амо...

— Седи, тулене један, код весала! — кратко заповеди Челкаш, уздржавши се од читава потока жестоке грдње, која му већ у грло дође.

Опет се промене местима, при чему Челкаш, прелазећи на крму преко оних завежљаја, осети живу жељу, да Гаврилу ногом удари тако, како би у воду стрекнуо, а уједно немаде снаге погледати му у лице.

Кратки разговор њин умуче, али сад већ Гаврилово ћутање утицаше на Челкаша тако, као да у њему види село... Сећао се прошлости, заборављае да управља чуном, који су таласи понели морем куд им је воља. Пред њим је прошлост, растављена од садашњице зидом од једанаест година босјачка живота. Видео је себе као дете, видео је своје село, мајку своју, с добрим плавим очима, и оца, — риђобрадог дива, сурова лица; видео је себе као женика, и своју црнооку Антису, пуначку, меку, веселу... па опет себе као лепа, гвардијска војника, па оца, већ стара, погрбљена од рада, и мајку, зборану, већ ближе гробу; видео је и то, како га је село дочекало, кад се са војне службе вратио; и то, како се пред целим селом отац поносио својим Григоријем, бркатим здравим војником, одрешитим, лепим човеком... Сећање, тај бич несрећних, даје душе и камену прошлости, па усипа капи меда и у отров, кадгод попивени... и то све зато само, да човека задобије сазнањем погрешака, и приморавајући га да заволи то све прошло, да му одузме наду на будућност.

Челкаш осећаше како га освежава, како пируши на њ помирљива, ласкава струја завичајна ваздуха, која собом донесе до слуха његова и умиљате речи материне, и честите речи доброга оца, сељака, много заборављених звукова, и много свежег, сочног мириса мајке земље, тек одмекле од мрза, и тек пооране, и једва тек покривене смарагдастом свилом озимнице... Осећао се скренут с пута, пао, тужан и жалостан, сам, откинут и заувек избачен из тога поретка живота, у којем је постала ова крв, која му тече у жилама.

— Еј! а куда ми ово идемо? — запита намах Гаврила.

Челкаш уздрхта и обазре се узнемирено, погледом отимача.

— Гледај ти, ђаво нас занео!... Ништа... Зарони-де веслима побоље... Одмах ћемо стићи.

— Нешто си се замислио? — запита Гаврила насменувши се.

Челкаш га пажљиво погледа. Мали се већ сасвим прибрао; био је миран, весео, па некако и свечан, као да се радује победи. Био је веома млад, живот му је у рукама сав. И ништа још не зна. Рђаво! Осим ако га нешто рођена земља задржи од пропасти... Кад Челкашу те мисли синухе у глави би још теже, и на питање Гаврилово он суморно прогунђа:

— Уморан сам... А и љуља се...

— Пољушкује, истина је... И сад, велиш нећемо се сукобити због овога? — Гаврила гурну ногом у оне завежљаје.

— Нећемо... Буди без бриге. Сад ћу предати, и добићу новце... Мхм!...

— Пет стотина?

— Не мање, мислим.

— То је... да је парџ!... Да је то мени, веселнику!... Ех, певао бих!...

Гаврилу понесоме крила маште. Челкаш као утучен. Бркови му висе, десна страна мокра од таласа, очи упале, без сјаја. Био је врло жалостан и теретан. Све отимачко у његовој природи некако се притулило, замишљеност као да му вири из сваке борнице његове прљаве рубине

— А и ја сам добро сустао... Заморио се.

— Ево сад ћемо стићи... Ево видиш где ћемо...

Челкаш нагло окрете чун, па га упуту нечему црном, што је из воде стрчало.

— Стој! лакше — заповеди Челкаш.

Чун удари кљуном о корито барке.

— Ваљда спавају ђаволи? — гунђа Челкаш љутито и хвата куком некаква ужета, која се спуштају с бока барке. Лествице нису ни спуштене... Ево и киша пада... Зар то нису могли раније спремити?... Еј ви, сунђери, еј! еј!...

— Селкаш? — одјекну озго улагљиво врчање.

— Дела, пуштај лествице!

— Калимера, Селкашу!

— Пуштај лествице, ђаволе суви! — праска Челкаш љут.

— О, јутрос срдит, нам дошао... Елоу!

— Ајде, Гаврила! — обрте се Челкаш другу.

За часак обојица бежу на палуби, где три нејасне, брадате, прилике живо брбљаху један с другим неким туђим, болљавим језиком, и преко ограде гледаху у Челкашев чун. Четврти, огрнут дугим огрточем, приђе Челкашу и ћутећи му пружи руку, па се онда сумњиво обазре на Гаврилу.

— Спреми до јутра новце, — кратко му рече Челкаш. — А ја идем да спавам. Гаврила, ајдемо! хоћеш ли да једеш?

— Мени се спава... — одговори он, и већ замало па је ркао на каљавом предњем делу барке, а Челкаш, седећи поред њега мерио на своју ногу нечију обућу, и замишљено отпљуцкујући у страну, мрзовољно и невесело звиждукаше кроза зубе. После се опружи и сам поред Гавриле, и не скидајући с ноге обувену чизму, подметне руке под главу, и стане гледати само у палубу, мичући брцима.

Барка се тихо љушкаше на узиграној води, негде неко дрво шкрипугаше жалостивно, киша меко сипкаше на палубу, таласи лупкају о бокове баркине... Све то беше суморно, и звоњаше као успављива песма матере која нема наде у срећу синовљеву...

Челкашу се засветлише зуби, он попрдиже главу и обазре се око себе... прошапута нешто, и опет леже... Раширених ногу лично је на неке велике маказе.

(Наставиће се.)

БЕЛЕШКЕ

Прва статистика криминалитета у Србији. — Из дела г. Мите Петровића: председника пореске управе „Финансије и установе обновљене Србије до 1842 год.“ видимо ове податке о *првом* статистичком бележењу криминалитета у србији:

Од половине **1833 године** и *тогчидер* је био одређен за затварање осуђеника. Међу тим, до тада су осуђеници затварани на издржавање осуда својих у *Крагујевцу* и *Поречу*. И Кнез Милош 27. Марта 1833 тражио је од Народног Суда списак свију осуђеника са назначењем: кад је који осуђен, за што, и на колико година. Народни Суд истога дана са писмом под №606. послао је списак, по коме је било у целој земљи свега *осуђеника 15; а под ислеђењем 23, и у Поречу 2.*

Од 15 осуђеника било је 11 мушких и 4 женске, а између 25 под ислеђењем није било ни једне женске. По врсти учињених кривица било је *осуђено* због убиства 5, покушаја убиства 2, убиства новорођене деце 4 (све женске), ајдуковања 1, крађе 1, блудног живота 2; а под *ислеђењем*: због убиства 10, крађе 10, блудног живота 2 и непознате кривице 3.

Сви осуђеници налазили су се на заточењу: у Крагујевцу 11 и то 4 женске и 7 мушких, од којих двојица, који су осуђену на 5 година заточења послати су „да чувају стоку књажевску“; у Поречу је било 3 и у Манастиру Раваници 1, који је блудно живео са својом снахом „да у манастиру Раваници за учињено преступљење своје чрез цели свој живот грехе каје“.

ТРАЖИ СЕ

Јован Спаленцки, син Франца Спаленцког кројача из Београда, који је био шегрт код посластичара „Талијана“ у Васиној улици, побегао је од газде пре неколико недеља и не зна се где се налази. Управа града Београда актом бр. 18364 расписује тражење за проналазак Јованов и ако се пронађе да се њој упути. Њему је 14 година, средњег стаса, округлог лица, у опште плав и очију плавих. Био је одевен у цивилу.

Једна крава, жуте длаке, без роваша, са марком Н. на десној плећи (од катрана), сапета једном новом штрангом за рокове и за ногу, нађена је као мангуп, у селу Стублинама.

Мисли се да је неком трговцу са вашара Обреновачког (у прошлом месецу) побегла. Начелник среза посавског актом бр. 5532 моли све полицијске власти да сајбију потраже и нађена њему упуте. УБр. 18162.

Мангун во, матор 6 година, длаке мрке, обичних рогова, на челу цветаст, ровашен у десно ухо, а у лево око ћорав, кусог репа, са белегом на десној плећки, налази се у селу Копривници. Начелство округа нишког актом бр. 11101 моли све полицијске власти, да сопственика потраже и нађена њему упуте или Начелнику среза нишког с позивом на бр. 9282. УБр. 18551.

Влајко син Ранђела Матковића из Извора у срезу сврљашком отишао је од куће 29 прош. месеца, па се никако није вратио. Начелство округа нишког актом бр. 10691 расписује тражење за проналазак његов, па ако се пронађе да се Начелству упуте. Влајку је 14 година, доста висок и танак, смеђ, граорастих очију, одевен је у сељачко одело. УБр. 17958.

Утопљеник, човек од својих 50—60 година, средњег стаса, седе косе, са брковима кестенасте боје, обријан, одевен у изношене чакшире загасите боје, а пролук исте боје, нађен је у Дунаву код ушћа реке Тамиша. Градска капетанија известила је Управу града Београда актом бр. 177 и умолила да се расписује за проналазак родбине, јер је утопљеник по свој прилици српски поданик. Управа актом бр. 1822 расписује тражење, па у случају проналаска, да се она извести.

Сат никлени, без капла са ланцем од никла, налази се код суда општине Љубишке. Њега је нашао Живан Митровић из Гостиња, у срезу златиборском, 24 прошлог месеца у Горобиљу у срезу пожешком. Начелство округа ужичког актом бр. 8468 објављује ово свима полицијским властима да потраже сопственика и да га упуте начелнику среза златиборског с позивом на бр. 7304. УБр. 1900.

ПОТЕРА

Непознати лопов, ноћу између 29 и 30 прошлог месеца украо је Маринку Митићу из Реовца у срезу бањском, коња длаке вранасте, маторог 3 године, у десно ухо ровашен. Начелство округа нишког актом бр. 10937 моли све полицијске власти да лопова и покрађу потраже и да по закону поступи. УБр. 18445.

Милисав Г. Миљковић, осуђеник Београдског казненог завода, родом из Саранова у округу крагујевачком, побегла је јуче са рада у Топчидеру. Био је одевен у своју летњу сељачку ношњу. Он је био осуђен због четири опасне крађе — као малолетан на три године затвора, од које је издржао 5 месеци и 21 дан, а има да издржи још две године и шест месеци и 9 дана. У осуђеничку књигу заведен је под ОБр. 5317. Њему је 16 година, средњег је стаса и у опште смеђ. Управа Београдског казненог завода актом бр. 3022 моли све полицијске власти, да Милисава најживље потраже и нађена њему спроведу. УБр. 18404.

Непознати лопов, ноћу између 27 и 28 пр. месеца украо је Милосаву Стојановићу из Дудулајца у срезу моравском, коња, маторог 8 година, длаке алатасте, непоткованог. Начелство округа нишког актом бр. 10694 моли све полицијске власти, да лопова и покрађу потраже и да по закону поступи. УБр. 17954.

Непознати лопов, ноћу између 2 и 3 тек. месеца, украо је Стевану Илићу кафеџији из Алексинца, једног коња длаке доратасте, маторог 7 година, на левом уху ровашен и има рану на леђима од седла. Начелство округа нишког моли актом бр. 10722 полицијске власти да лопова и покрађу потраже и да по закону поступи. УБр. 18445.

Велиша Т. Трнавац, из Каменице, пресудом начелника среза ужичког од 22 априла тек. године № 3205, осуђен је за обману власти, па се ни до данас није могла извршити, јер је побеглао. Њему је 30 година, раста повисоког, смеђе косе, дугих образа, коврчасте косе. Био је одевен у сељачку — летњу ношњу. Начелство округа ужичког актом бр. 8139 моли све полицијске власти, да Велишу потраже и нађена њему спроведу. УБр. 18443.

Непознати лопов, ноћу између 4 и 5 т. м. украо је Тодору Косановићу фијакеристи, коња, длаке доратасте, маторог 10 година, на челу цветаст, стражње су му ноге подадуге и много рањаве од потковица, а на левој бутиви има знак »О«.

С коњем је украден и један пар обичних половних амова и ћебе. Управа града Београда актом бр. 18048 расписује тражење за проналазак лопова и покрађе.

Милева Секулић, из Аранђеловца, била је у служби код г-ђе Љубице Пејића, удове из Крагујевца, од које је пр. месецу побегла, незнано где. Начелство округа крагујевачког актом бр. 10863 расписује тражење за њен проналазак па ако се пронађе да се њему спроведе. Милеви је 15 година, средњег стаса, косе, очију и у опште смеђа, обично чело. УБр. 18182.

Милисав Петровић, родом из Бровића, који је окривљен због покушаја убиства над Живојином Теофиловићем из Придворице, побеглао је од куће. Начелник среза посавског актом бр. 5389 расписује тражење за проналазак његов, па ако се пронађе, да се њему спроведе. Милисаву је 35 година, средњег стаса, црномањаст, носи раздељену браду, црних бркова, има уочљиве беле здраве зубе. Носи цивилно одело. УБр. 18056.

Вељко Тодоровић, раденик на солари у Београду, који је становао у моравској улици бр. 31, код Јована Коџића служ. царинског украо је између 4 и 5 тек. месеца своје газди, пар пепељавог одела (новог), један врскапут (пепељав) шубару, штап и кошуље, па побеглао. Управа гр. Београда актом бр. 18013 расписује тражење за проналазак његов, па ако се пронађе да се њој стражарно спроведе. Вељко је родом из Књажевца, има му 38 година, а на једној нози има рану од куршума.

Вилма Вратарић, бивша служавка, родом из Глога, (у близини Панчева) у Аустро-угарској окривљена је због крађе. Али она је побегла незнано где. Управа града Београда актом бр. 18114 расписује тражење за проналазак Вилмин, па ако се пронађе да се Управи спроведе. Њој је 31 година, средњег стаса, у цицаном оделу била је обучена.

Непонати лопови, ноћу између 16 и 17 текућег месеца са кованлука Саве Девића трговца из Пожаревца украли су четири коња, од којих су три дората у све четири ноге путоногаста, а један белац. Коњи су матори: један велики дорат 10 година; друга два по 15, а белац 20 година. Сви су жигосани са »О«, а белац је и у десно ухо ровашен. Начелство округа пожаревачког актом бр. 10354 моли све полицијске власти да лопови и покрађу потраже и по закону поступи. УБр. 19134.

Павле Аћимовић, теж. из Погледа среза ариљачког, пре кратког времена почео је нагло своје имање упропаћивати а 8. ов. м. у Мрчајевце продао је своје волове, па са својом љубавницом Миљком женом Тихомира Крунића из Вигошта отишао незнано гди, и до данас се није јавио својој жени, деци и осталој фамилији.

Павлу је 26 година, висока је раста, црномањаст, брије се, бркова повећих и лепих, писмен је. Од одела имао је на себи: сељачке кошуље, чохани јелек и на глави шајкача.

Миљка је омалена, плава, има јој 21 година, уста су јој велика, при говору брбљива; у оделу је сељачком.

Обоје поред тога, што их фамилија тражи имају одговарати код средске власти по датим тужбама за провођење блуда.

Начелник среза ариљског актом од 13 ов. м. Бр. 7134 моли све полиц. власти да бегунце живо потражи и у случају проналаска њему стражарно упуте. По сазнању они се налазе у једном од ових округа: Крушевачком, Моравском, Крагујевачком и Рудничком. УБр. 19180.

Непознати лопов украо је ноћу 8 и 9 тек. месеца. Недељку Селићу из Чајетине, у срезу златиборском, једну кобилу длаке мрко доратасте, матору 5 година, на челу цветаста, »жигосана жигом »О.« Начелство округа ужичког актом Бр. 8469 моли све полицијске власти, да лопове и покрађу потраже и по закону поступи. УБр. 19181.

Светозар Илић, из Смедерева, шегрт Животе Грујића столара ондашњег, побеглао је 10 тек. месеца од свога газде незнано где. Начелство округа смедеревског актом бр. 7095 моли све полицијске власти да Светозара потраже и нађена њему спроведу. Светозару је 13 година, малог раста у лицу плав, одевен у цивилу. УБр. 18333.

Пера Стојановић, бивши говедар из Прекадина у срезу прокупачком, напустио је своју глуво-нему жену Бибу и мушко шесто годишње дете, оставивши их без икаквих средстава за опстанак. Са собом је одвео и пасторку **Вулку** у намери ванбрачног живота. И Пера и Вулка по народности су цигани.

Пери је 40 година омаленог стаса, сувоњав, црног дугуљастог лица, црне по мало седе косе, бркова малих — седих, црних очију: брија се. Одевен у сељачко половно одело. Вулка је омалена, округла лица, косе и очију црних. Начелство округа топличког актом бр. 5556 моли све полицијске власти да Перу и Вулку потраже и по злкону поступе. УБр. 18958

Јања Илић звани „Домаћин“, из Врање окривљен је за протурање лажног новца. Пре него што је узет на испит, побегао је незнано где. Он има загранични пасош, дат му од начелства округа врањског под 10 тек. мес. № 9826. Њему је 35 година, средњег стаса, у опште црњомањаст, брија се очи шарене, изгледа разбојничког; одевен у црним чакширима, половној памуклији, опасан плавим појасом. Начелство округа врањског актом бр. 10068 моли све полицијске власти, да Јању живо потраже и нађена њему спроведу. Убр. 18980.

Таско Петровић — Матић — Божиновић, родом из Гор. Међурова у срезу нишком, бивши осуђеник нишког казненог завода, има да издржи и три године полицијског надзора; али је он незнано где отумарао. Начелство округа нишког актом бр. 11280 моли све полицијске власти да именованог потраже и нађена упуте начелнику среза нишког с позивом на бр. 9655. Таску је 27 година, високог стаса, црне косе, обрва смејих — танких, црних очију и смејих бркова УБр. 19272.

Илија Куплић (Џупрић) из Бигренице окр. београдског, **Јован Ђорђевић** из Подгорца окр. тимочког, и **Никодије Микић** из Д. Видова окр. моравског осуђеници београд. казне-

Илија

Јован

ног завода, који су били на раду у Љубичеву, побегли су 16 ов. м. Сва тројица су опасни разбојници.

Илија је у поврату, а осуђен је због разбојништва на 20 год. робије која му је казна помиловањем сведена на 14 година и од ове издржао 6 година 4 месеца и 14 дана, а има још да издржи 7 год. 7 месеца и 16 дана.

Јован је био због више разбојништва осуђен на смрт, од које је помилован на 20 год. робије, казна му је помиловањем сведена на 15 година, од ове издржао је 7 година 6 месеца и 28 дана, а има да издржи још 7 год. 5 месеца и 2 дана.

Никодија је осуђен на 20 год. робије због разбојништва, која му је казна помиловањем сведена на 14 год. од које је издржао 6 година 3 месеца и 18 дана, а има још да издржи 7 година 8 месеци и 12 дана.

Никодије

Управа београд. казн. завода, актом бр. 3086 моли све полиц. власти у земљи, да побегле осуђенике најживље потраже и нађене под јаком стражом њој спроведу.

Станоје Богдановић, родом из Лелића у округу ужичком, у коцкарском друштву звани „Црца“, опасан разбојник и лопов. Био је притворен код начелника среза јасеничког окр. крајујевачког, одакле је ноћу између 15 и 16 текућег месеца побегао. Њему је око 40 година, средњег стаса, у лицу црн, нема предње горње зубе. До сад је више пута осуђиван на робију због опасних крађа, а последњи пут на 20 година. Опасан је лопов, насртљив и дрзак разбојник. Он непрестано тумара од места до места и по вашарима у намери да изврши поару. Врло вешто мења своју спољашност и крије се, те га власти с тешком муком могу пронаћи, ма да за њим увек живо трагају. Начелник среза јасеничког, округа крагујевачког, актом својим бр. 11175 моли

све полицијске власти, да Станоја — Црцу, најживље потраже и нађена њему спроведу. А уредништво да би олакшало полицијским органима тражење износи му слику из 1900 године, кад је сликан као осуђеник Београдског казненог завода. УБр. 19134.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Грађанству престоничком, скреће се нарочита пажња на лопове који кроз прозоре врше крађе. Ваш сад за време ових топлих дана, кад се прозори на становима отварају јутром и вечером предстоји им највећа опасност од лопова те врсте.

ОДРЕЂЕНА НАГРАДА

Потказивач или оно лице, које буде пронашло лопове, што су извршили опасну крађу алиђара у јувелирској радњи Карла Зубакија у Пешти (објављену у потерници на првом месту у нашем прошлом броју), добиће награду од 500 круна. Има везе са актом Управе града Бр. 17758.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Наш пријатељ и сарадник нашег листа г. Светозар Поповић-Заре, — практикант Упр. града Београда, постављен је за писара II класе Начелства окр. Пожаревачког, а одма затим по својој молби премештен је за писара крагујевачког начелства. Ми се радујемо његовом заслуженом унапређењу и срдечно му честитамо.

Настало је већ и друго полугође, а неки средњи начелници нису нам измирили претплату ни за прво. Ми их молимо да по постојећој наредби Господина Министра што пре пошаљу дуг, јер и уредништво има своја плаћања која се не одлажу.

На наш позив у прошлом броју, већ су нам неколико њих послали своје радове за наш лист. Благодарени овима на одзиву, ми се надамо да ће се и остали на тај начин одужити уредништву.